

- [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nrada.gov.ua/ua/rishennya/21841/22425/22682.html>.
6. Деякі питання відповідальності телерадіоорганізацій та провайдерів програмної послуги за порушення вимог законодавства про телебачення і радіомовлення : розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 червня 2015 р. № 700 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 55. – ст. 1808.
 7. Про санкції : Закон України від 14 серпня 2014 р. № 1644-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 40. – ст. 2018.
 8. Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення : Закон України від 23 вересня 1997 р. № 538/97- ВР // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 16. – ст. 265.
 9. Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення застосування санкцій до ліцензіатів за порушення законодавства про телебачення і радіомовлення : проект Закону України від 23 січня 2015 р. № 1824. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53673.
 10. Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення застосування санкцій до ліцензіатів за порушення законодавства про телебачення і радіомовлення : проект Закону України від 30 січня 2015 р. № 1889. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53756.
 11. Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення застосування санкцій до ліцензіатів за порушення законодавства про телебачення і радіомовлення : проект Закону України від 2 лютого 2015 р. № 1889-1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53792.
 12. Toby Mendel. Access to the Airwaves. Principles on Freedom of Expression and Broadcast Regulation. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.article19.org/data/files/pdfs/standards/accessairwaves.pdf>.
 13. Про внесення змін до Закону України «Про телебачення і радіомовлення» (нова редакція) : проект Закону України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=121247&cat_id=80453.

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ВЕДЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

Лисенко О.М.

(к.політ.н., доцент кафедри теорії та історії держави і права Східноєвропейського
університету економіки і менеджменту)

Анотація. В статті визначено основні соціально-правові проблемні питання реалізації права на доступ до інформації в сучасних умовах ведення Україною інформаційної війни. Проаналізовано чинне законодавство України щодо визначення та реалізації таких понять як «інформаційний суверенітет», «інформаційні атаки», «інформаційне вторгнення». Відзначено основні проблемні виклики, що постали перед українським суспільством та органами державної влади в зв'язку з порушенням інформаційної безпеки держави.

Ключові слова: право на доступ до інформації, поширення та зберігання інформації, інформаційне вторгнення, інформаційний суверенітет, інформаційна безпека.

Аннотация. В статье определены основные социально-правовые проблемные вопросы реализации права на доступ к информации в современных условиях ведения Украиной информационной войны. Проанализировано действующее законодательство Украины относительно определения и реализации таких понятий как «информационный суверенитет», «информационные атаки», «информационное вторжение». Отмечены основные проблемные вопросы, которые появились перед украинским обществом и органами государственной власти в связи с нарушением информационной безопасности государства.

Ключевые слова: право на доступ к информации, распространение и хранение информации, информационное вторжение, информационный суверенитет, информационная безопасность.

Lysenko O. Social and legal features of realization of right on access to information in the conditions of prosecution of informative war

Ph.D of political sciences, department of theory and history of the state and right, East European University

In the article certainly basic social and legal problem questions of realization of right on access to information in the modern terms of conduct of informative war Ukraine. The current legislation of Ukraine is analyzed in relation to a decision and realization of such concepts as «informative sovereignty», «informative attacks», «informative encroachment». Basic problem calls which appeared before Ukrainian society and public authorities in connection with an informative security of the state breach are marked.

Keywords: *right on access to information, distribution and storage of information, informative encroachment, informative sovereignty, informative safety.*

Постановка проблеми дослідження. Механізми формування інформаційної політики держави та організаційно-правовий супровід даного процесу, на сьогоднішній день, в епоху становлення та розвитку інформаційного суспільства, є не лише елементами внутрішньої та зовнішньої політики держави, а і її одним із головних заходів безпеки.

Особливості ведення сучасних інформаційних воєн вимагають від держави не просто констатації фактів посягання на інформаційний суверенітет, а чіткого механізму реагування та відповідної протидії. Важливим елементом державного управління будь-якою сферою суспільних відносин є чіткий організаційно-правовий механізм взаємодії всіх державних інституцій на вирішення того чи іншого соціального феномену. В даному випадку держава виконує свої основні функції та завдання.

Виходячи з цього, захист інформаційного суверенітету через систему стратегічних напрямків інформаційної політики є одним із пріоритетних завдань. В сучасних умовах поширення інформації та формування суспільної думки через глобальні інформаційні мережі, можливості «інформаційного вторгнення» багатогранні та різноманітні, що в свою чергу надає можливості супротивнику використовувати будь-які інформаційні приводи на власну користь.

Ситуація, в якій на даний час перебуває наша держава, в значній мірі викликана саме втратою інформаційного суверенітету через недосконалість організаційно-правового механізму протидії зовнішнім інформаційним загрозам. В умовах ведення інформаційної війни постає нагальна проблема доступу до інформації та особливостей її поширення, як на рівні державного апарату, так і на рівні суспільства. Враховуючи вищевикладене актуальність та важливість теми дослідження на даному етапі розвитку української державності цілком очевидна.

Таким чином, **метою даного дослідження** є визначення проблемних соціально-правових питань реалізації права на доступ до інформації в умовах ведення інформаційної війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній день різні аспекти визначених питань досліджувалися І. Аристовою, Ю. Бурилом, Ю. Горбанем, Н. Дніпренко, Б. Кормичем, Л. Кузенко, О.Логіновим, Н.Новіцькою, О.Нестеренко, О.Олійником, Т. Чубарук та ін. Проте, слід відзначити, що дані дослідження не висвітлюють особливості реалізації права на доступ до інформації в умовах ведення «гібридної війни», що супроводжується постійними «інформаційними атаками», спотворюючи таким чином суспільно-політичну дійсність.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стаття 34 Конституції України визначає, що кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір [1]. Тобто, Конституція України гарантує в повному обсязі право кожної особи на інформацію, передбачаючи таким чином можливості щодо її безперешкодного поширення будь-якими засобами. Дані конституційні положення передбачаються також Законами України «Про інформацію» [2], «Про звернення громадян» [3], «Про доступ до публічної інформації»[4] та ін.

Ч.1 ст. 6 Закону України «Про інформацію» визначає, що право на інформацію забезпечується: створенням механізму реалізації права на інформацію; створенням можливостей для вільного доступу до статистичних даних, архівних, бібліотечних і музейних фондів, інших інформаційних банків, баз даних, інформаційних ресурсів; обов'язком суб'єктів владних повноважень інформувати громадськість та засоби масової інформації про свою діяльність і прийняті рішення; обов'язком суб'єктів владних повноважень визначити спеціальні підрозділи або відповідальних осіб для забезпечення доступу запитувачів до інформації; здійсненням державного і громадського контролю за додержанням законодавства про інформацію; встановленням відповідальності за порушення законодавства про інформацію [2]. Окрім цього у ст. 20 даного Закону

закріплено принцип максимальної відкритості, тобто «будь-яка інформація є відкритою, крім тієї, що віднесена законом до інформації з обмеженим доступом». Слід також відзначити такі важливі положення визначені ч. 1. ст. 29 – дозвіл на поширення інформації з обмеженим доступом, якщо вона є суспільно необхідною, тобто є предметом суспільного інтересу, і право громадськості знати цю інформацію переважає потенційну шкоду від поширення; ч. 2 ст. 29 – визначення невичерпного переліку інформації, що становить предмет суспільного інтересу тощо [2].

Як бачимо, законодавець передбачив чітку систему реалізації права на доступ до інформації, її зберігання, поширення, відтворення та трактування, проте, сучасні суспільно-політичні реалії, вимагають звернути увагу на питання поширення інформації, що шкодить національній безпеці та територіальній цілісності держави. Ч.3 ст. 34 Конституції України передбачає, що здійснення прав на вільне збирання, зберігання, використання і поширення інформації може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя [1]. Аналогічні норми містяться і в згаданому вище Законі України «Про інформацію» [2] (ч.2 ст.6), проте, реалії сьогодення показали, що дієвий механізм реалізації даних норм законодавства відсутній.

В зв'язку з цим на сьогоднішній день Україна все ще продовжує програвати інформаційну війну як на внутрішньому «інформаційному фронті» так і на зовнішньому. Виникає питання, наскільки дійсно необхідно обмежувати реалізацію права на доступ до інформації в умовах ведення інформаційної війни. Проте, слід відзначити, що на сьогоднішній день законодавцем не подано чітких визначень таких реально існуючих соціально-правових феноменів як «інформаційні атаки», «інформаційне вторгнення», «інформаційний суверенітет» та ін. Наприклад, поняття «інформаційного суверенітету» вперше з'явилося в Законі України «Про інформацію» редакції 2002 року, навіть передбачалися гарантії його захисту, але в редакції цього ж закону від 9 травня 2011 року даний термін відсутній.

Тобто перед українським суспільством постало досить нелегке завдання, визначити якими механізмами протидіяти постійним інформаційним атакам, наповненими ресурсом, що «перекручує» реально існуючі факти, але при цьому не порушувати конституційного права громадян на доступ до інформації. Зважаючи на можливості сучасних інформаційних мереж інформація поширюється миттєво, і досить часто, від того, який суб'єкт інформаційних відносин перший «анонсує» інформаційну подію, залежить її сприйняття споживачем інформаційного продукту.

Слід зазначити, що останні роки незалежності нашої держави, характеризувалися постійними прагненнями органів державної влади «убезпечити» внутрішню інформацію від доступу громадськості. На рівні міністерств і відомств створювалися спеціальні структури, що ускладнювали доступ громадян до інформації. Такі грифи на документах як «Не для друку», «Тільки для службового використання», «Опублікуванню не підлягає» тощо, прямо порушували право громадян на доступ до інформації, але при цьому показали повну нездатність протидіяти «інформаційним атакам» та «інформаційним вторгненням».

Окрім, цього такий стан речей об'єктивно викликав в українському суспільстві інформаційний нігілізм, щодо офіційної інформації органів державної влади. Даний суспільний феномен викликав появу інформаційних повідомлень, що прямо чи опосередковано підтримували інформаційні атаки. При чому суб'єкти інформаційних відносин реалізуючи право на доступ до інформації, не усвідомлено поширювали інформацію, що підпадає під регулювання ч.3 ст. 34 Конституції України [1], як то:

кількісні та якісні характеристики ЗСУ, дислокацію та маршрути переміщення, розміщення блоків тощо.

Висновки. Сучасні геополітичні виклики, що постали перед Україною, органами державної влади та громадянами, показали не спроможність в повному обсязі протидіяти інформаційній агресії та постійним інформаційним атакам. В значній мірі, дане явище було викликане:

недосконалістю державного механізму інформаційної політики, невизначеністю на рівні законодавця таких понять як «інформаційні атаки», «інформаційне вторгнення», «інформаційний суверенітет»;

появою такого суспільного феномену як «інформаційний нігілізм», щодо повідомлень органів державної влади;

відсутність чіткого і зрозумілого механізму реалізації права громадян на доступ до інформації, включаючи право на її поширення, зберігання та використання, враховуючи норми визначені ч.2 ст. 34 Конституції України;

відсутність Національної доктрини інформаційної безпеки та шляхів її реалізації.

Перспективи подальших досліджень. Визначені даним дослідженням проблемні питання формування інформаційно-правового простору, інформаційної безпеки, реалізації права громадян на доступ до інформації в умовах ведення інформаційної війни, є лише окремими аспектами глобальних державотворчих викликів, що постали перед нашою державою. Науково-практичні розробки в даному напрямку, сприятимуть становленню та формуванню ефективного механізму взаємодії органів державної влади та громадськості щодо протидії інформаційним загрозам та створення ефективної системи інформаційної безпеки.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. (в редакції від 21 травня 2015 р.) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
3. Закон України «Про звернення громадян» від 2 жовтня 1996 р. (в редакції від 28 серпня 2015 р.) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр>
4. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 р. (в редакції від 01 травня 2015 р.) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>

ПРАВО НА МИЛОСЕРДНЕ ПОЗБАВЛЕННЯ ЖИТТЯ: КОМПАРАТИВІСТИЧНИЙ ВИМІР

Мацелюх І.А.

(кандидат юридичних наук, асистент кафедри історії права та держави юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка)

Анотація. Публікація присвячена порівняльній характеристиці медичного законодавства окремих країн Європейського Союзу та США. Розглядаються та аналізуються умови здійснення ефтаназії в світлі компаративістики.

Ключові слова: Медичне право, паліативна медицина, евтаназія, законодавство.

Abstract. The publication is dedicated to the comparative characteristics of health legislation of certain European Union countries and the US. Considered and analyzed conditions of euthanasia in the light of comparative studies.

Keywords: Medical law, palliative medicine, euthanasia legislation.

Аннотация. Публикация посвящена сравнительной характеристике медицинского законодательства отдельных стран Европейского Союза и США. Рассматриваются и анализируются условия осуществления эфтаназии в свете компаративистики.

Ключевые слова: Медицинское право, паллиативная медицина, эвтаназия, законодательство.

Життя кожної людини проходить між двома неминучими моментами – народженням та смертю. «Немає нічого настільки певного, як факт смерті, адже життя,